

daar ook de aandacht op, maar hij verklaart tevens, dat het onderzoek bemoeilijkt wordt door het groot aantal plaatsen Woude, Wolde, Woolde, Woolderen, en daarom is blijkbaar eertijds van verder onderzoek afgezien.

Het is begrijpelijk, dat waar de eerste van het geslacht, die te Nijmegen komt, afkomstig heet van *Woude*, de naam van *Woelderen*, die de latere leden als familie-naam aannamen, een verbastering en samentrekking is van: *van der Woelde*. Het zoeken naar *Lambert's* afkomst moest derhalve hierin bestaan, dat men in alle oude registers van plaatsen, die *Woelde* of *Woude* heeten, een onderzoek instelde of daarin de naam van *Lambert Israëls* voorkwam. Was dit onderzoek dus reeds tot een zekere kring van plaatsen beperkt, de omstandigheid, dat men moest zoeken naar den zeer weinig voorkomenden voornaam *Israël*, moest bovendien de zaak aanzienlijk lichter maken. Immers, vond men in één der verschillende plaatsen *Woelde* of *Woude* inderdaad een *Lambert Israëls*, dan kon men, gelet op het zeldzaam voorkomen van dien naam *Israëls* en op het vaststaande feit, dat *Lambert* te Nijmegen beslist uit een *Woude* afkomstig was, gerust concluderen, dat dit de gezochte persoon was. Ten slotte had men nog eenig houvast aan de wetenschap, dat in 1650 en in 1657, bij het doopen te Nijmegen van kinderen van *Lambert Israëls*, als doopgetuigen o. a. optreden een *Steven Israëls* en een *Jan Israëls*, welke men — wederom gelet op het weinig voorkomen van den naam *Israël* — veilig als broeders van *Lambert* mocht beschouwen.

Uitgaande van deze beschouwingen besloot ik eens een poging te wagen de plaats van herkomst te ontdekken en stond ik voor de keuze, met welk *Woelde* of *Woude* ik zou beginnen

Nu vindt men in k. 415 van jg. 1910 van dit Maandblad een *Herman van der Woelde* (ook één der zoons van *Lambert Israëls* heette *Herman*) in 1603 te Deventer vermeld en in 1613 mede te Deventer een *Johan van der Woelde*, terwijl men in k. 176 van jg. 1911 vermeld ziet een *Lambert Jans van der Wolde*, van Zwolle, die in 1594 te Deventer huwde.

Ik besloot dus — gelet op die gelijke voornamen *Herman*, *Jan* en *Lambert* te Deventer en Zwolle in dien tijd voorkomende — mijn onderzoek aan te vangen in de acten betreffende het *tusschen Deventer en Zwolle* gelegen dorp *Terwolde*, aan de linker-IJsseloever.

Het kerkdorp *Terwolde* behoorde eertijds tot het *Scholtambt* van Voorst, evenals het thans nog tot de *gemeente* Voorst behoort. Het had dus geen eigen gericht; het voor een gericht passeeren van acten voor en het spreken van recht over bewoners van het dorp *Terwolde* geschiedde dus eertijds voor den Scholt van het ambt Voorst, die in het dorp Voorst resideerde. Wil men dus iets over *Terwolde* nazien, dan dient men de boeken van Voorst te raadplegen (trouw- en doopboeken uitgezonderd, daar *Terwolde* een eigen kerk had, doch die boeken beginnen voor het onderwerpelijke onderzoek te laat).

Het best krijgt men een overzicht over de namen der bewoners van zeker kerspel, als men opslaat de tijnsboeken — indien nog aanwezig — van zulk een streek en zoo besloot ik dus in het Tijnsboek van Voorst de

¹⁾ Over de inrichting dier Tijnsboeken van de verschillende ambten op de Veluwe, zie mijn opstel: De beweerde afkomst van het geslacht Beeldsnijder, in den vorigen jaargang van dit Maandblad.

eigenaars van de tijnsen onder het kerspel *Terwolde* na te gaan.¹⁾ Toen ik daarin die eigenaars van ongeveer 1580—1680 had leeren kennen, kwam ik tot de wetenschap, dat onder hen te *Terwolde* in dien tijd geen *Lambert Israëls*, ook geen *Israël*, voorkwam, maar wel viel mijn aandacht op twee dingen. Ten eerste dat het grootste deel der bewoners van *Terwolde* de voornamen *Steven* en *Lambert* droegen, dat die namen daar dus inheemsch waren en voorts dat *Terwolde* vroeger *Woude* genoemd werd. B.v. op f° 85 is sprake van: *de terra dicta Oulandt sita in prochia Woude*, op f° 74 lezen wij van: *de bonis in der Woolde* en op f° 41 van: *de bonis ter Wolde*.

Hieruit zien wij dus, dat *Woude*, in der *Woolde*, ter *Wolde* alle oude benamingen zijn voor het tegenwoordige *Terwolde* en dat *Lambert Israëls* — kwam hij inderdaad uit dit *Terwolde* — terecht bij zijn burger worden kon opgeven afkomstig te zijn van *Woude*.

Hoewel ik dan in het tijnsboek niets gevonden had, besloot ik lettende op het veelvuldig voorkomen van de namen *Steven* en *Lambert* te *Terwolde*, de zaak toch niet op te geven en in de *Gerichtssignaten der Veluwe* verder te zoeken.

Ter toelichting waarom deze bron genomen werd, diene dat de *Scholtambten* op de *Veluwe* — waartoe ook dat van *Voorst* behoorde — geen schepenen en burgemeesters hadden die recht spraken, doch dat de *Landdrost* van *Veluwe* met zijn secretaris en helpers elk jaar de *scholtambten* rondreisde en in elk ambt de bank spande om recht te spreken, zich ter plaatse de jonkers als gerichtslieden toevoegende. Rechtszaken te *Voorst* en omgeving aanhangig, kwamen dan voor de *Bank van Voorst* en zoo is de rechtspraak van 'al die verschillende *Banken* op de *Veluwe* vereenigd in protocollen, de z.g. *Gerichtssignaten der Veluwe*.

Van overdracht van vast goed, bezwaring van vast goed, enz. werd toenmaals nog geen protocol aangehouden, dit geschiedde eerst omstreeks 1678, zoodat van af dit jaar de z.g. *Registers* van bezwaar voor de verschillende *Scholtambten* een aanvang nemen.

Daar echter iemand uit b.v. het *Scholtambt* van *Voorst* ook rechtzaken kon hebben met personen, die ressorteerden onder omliggende *scholtambten*, werden niet alleen de *gerichtssignaten* van de *Bank van Voorst*, maar ook die van de *Banken* van *Epe*, *Heerde* en *Apeldoorn* nagezien.

En toen vond ik al spoedig in het *Gerichtssignaat* der *Veluwe*, deel 1634—1637, onder de *Bank van Voorst* op 22 Juni 1636 de volgende inschrijving.

Steven Hermans en *Berendt Janssen* met *Goissen Janssen* sich defenderende wegen die *gevechtbruecke* tegens *Steven* en *Lambert Israëls* en *Lambert Lubertss*, bewesen met kundschap haere onschuld en concluderden dat sieluyden vrijgekent en die voors. *Steven* en *Lambert Israëls* met *Lambert Luberts* gecondemneert selden worden.

Alzoo: *Lambert Israëls*, in 1639 als „van *Woude*” te *Nijmegen* komende en daar later met *Steven Israëls* in het doopregister vermeld, vind ik in 1636 met *Steven Israëls* terug onder het *Scholtambt* van *Voorst*, waaronder het dorp *Terwolder* ressorteerde, dat eertijds „*Woude*” genoemd werd, of met andere woorden *Lamberts Israëls*, van *Woude*, was afkomstig van *Terwolde*, waar hij in 1636 nog vermeld wordt.